

**Aktuella
behandlingsrekommendationer
vid persisterande och icke
persisterande rhinosinuit med
eller utan näspolypos**

**Anders Arbrandt
Överläkare, Rhinolog
ÖNH-kliniken, SÄS
Sekreterare i Svenskt Rhinologiskt Sällskap**

Vilka är de aktuella behandlingsrekommendationerna?

- 2 svar:
  - Det enkla
  - Det andra

Det enkla svaret

- Nasala steroider

Det enkla svaret

European Position Paper on Rhinosinusitis and Nasal Polyps

(EPPRNP = EPOS.....)

<http://ep3os.org>

<http://ep3os.org/EPOS2012.pdf>

2005 + 2007 + 2012

EPOS

- Samla alla näs-bihålebesvär av inflammatorisk genes!
- Det som tidigare var: vasomotorisk rinit, kronisk rinit, kronisk sinuit, näspolypos, yrkesrinit, rhinitis medicamentosa osv, osv.
- Allergisk rhinit lyfts ut

Varför???

Allt behandlas på
samma sätt!

(Nästan)

EPOS

- Rhinosinuit
  - Persisterande / Icke-persisterande?
  - Allergisk / Icke allergisk?
- Persisterande rhinosinuit (CRS)
  - Med / utan polypos? (w/s NP)

Icke allergisk icke persisterande rhinosinuit

(dvs

(dvs vanlig akut sinuit)

Handläggningsschema för primärvård: vuxna med akut rhinosinuit.

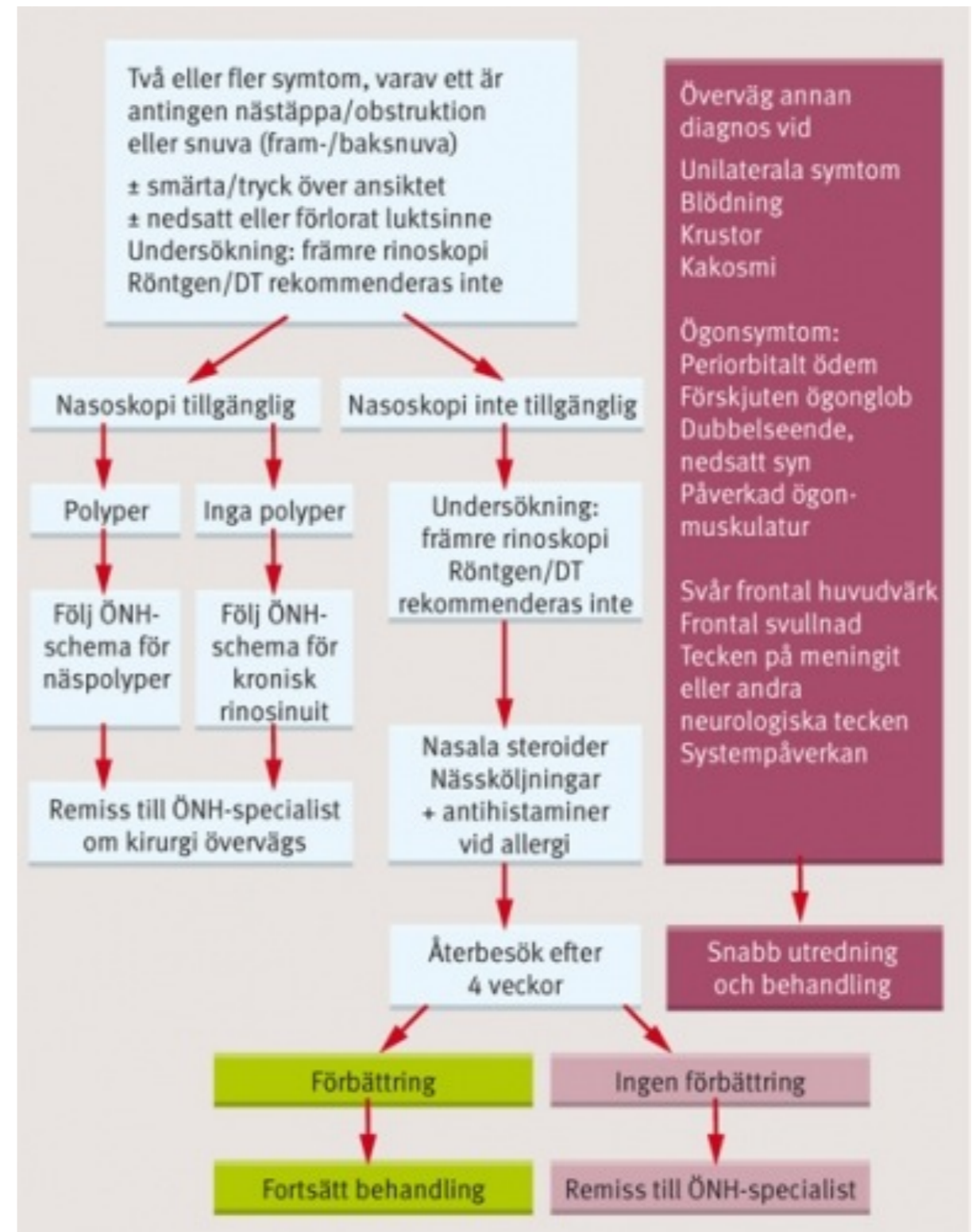
Behandling

- Nasalasteroider:
  - x2 i 1,5 månad.
- Smärtlindring
- Antibiotika - om vargata, röntgenologisk verifiering, hög feber, svår smärta.

Persisterande rhinosinuit
med eller utan
näspolypos (CRS w/s NP)

(dvs typ kronisk sinuit +/- polypos)

Handläggningsschema för primärvård och icke-ÖNH-specialist:
 persisterande rinosinuit med eller utan näspolyper.

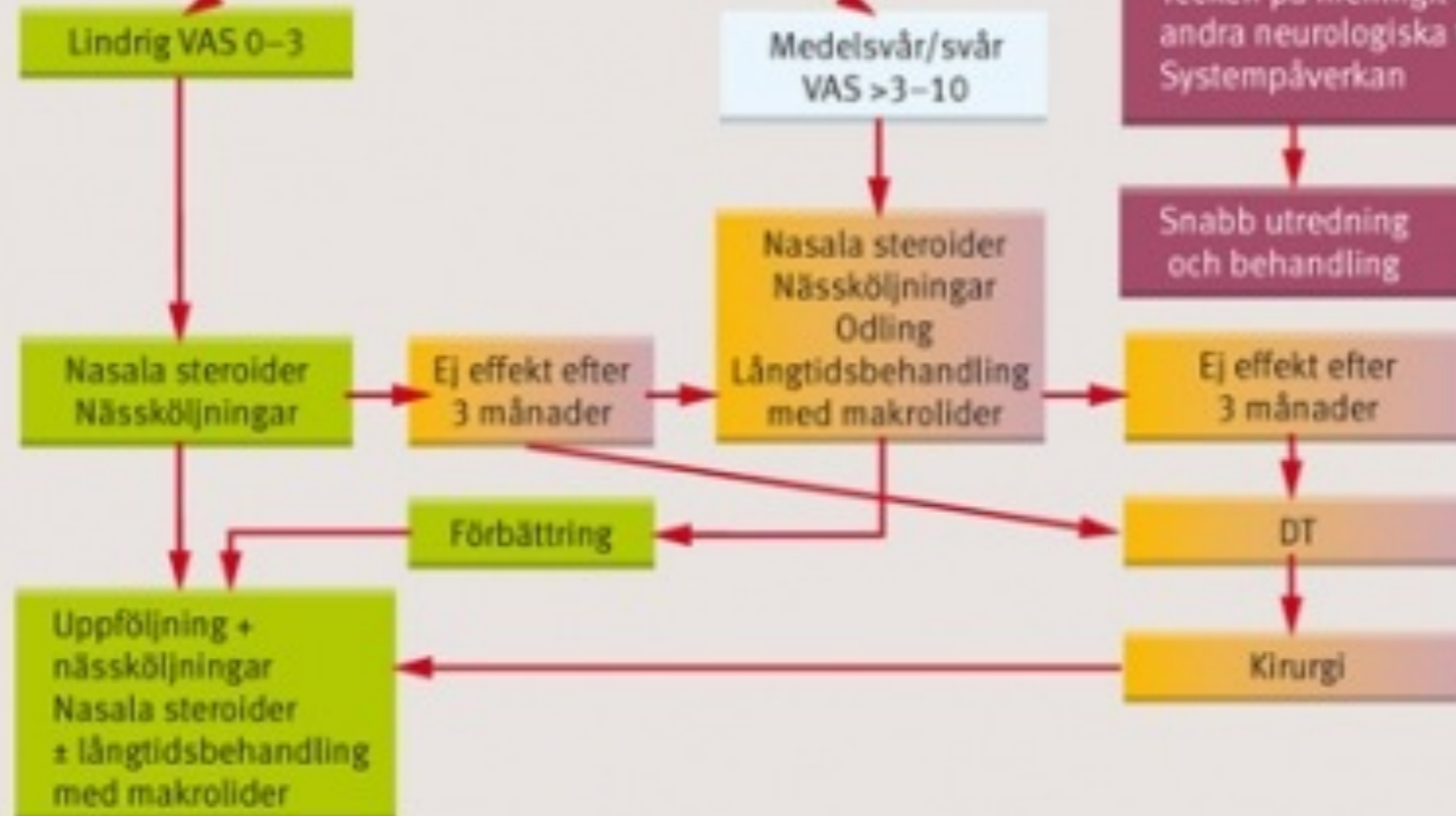

Två symtom: ett av dem ska vara nästäppa eller missfärgat sekret
± frontal smärta/huvudvärk
± påverkat luktsinne
ÖNH-undersökning med nasal endoskopi
Överväg DT
Allergi?
Tänk på diagnos och behandling av andra samtidiga sjukdomar, t ex astma

Överväg annan diagnos vid
Unilaterala symtom
Blödning
Krustor
Kakosmi

Ögonsymtom:
Periorbitalt ödem
Förskjuten önglob
Dubbelseende, nedsatt syn
Påverkad ögonmuskulatur

Svår frontal huvudvärk
Frontal svullnad
Tecken på meningit eller
andra neurologiska tecken
Systempåverkan

Behandling

- Vuxna:
  - ***Nasal steroidspray:***
    - ***nedtitrering från maxdos till lägsta verksamma dos***
    - ***med polypos: maxdos resten av livet...***
  - Nasal steroidsköljning
  - Långtidsantibiotika
  - Kirurgi
- Barn:
  - ***> 3 år: som ovan (Nasonex 1x1)***

Glöm inte

- Saltvattenssköljningar
- Oljespray

Allergisk Rhinit

- ARIA = Allergic Rhinitis and its Impact on Asthma

Behandling av allergisk rinit

Bedöm symtomens duration och svårighetsgrad.
Ta alltid ställning till eventuell samtidig förekomst av astma.
Ge råd om hur man minskar exponering för allergener och irriteranter.

- Om samtidig konjunktivit, lokalbehandla med antihistamin eller kromoglikat och informera om koksaltsköljningar

Intermittenta symtom
(vanligen säsongsbundna)

Persisterande symtom

Måttliga/svåra symtom

- Nasala steroider alternativt
- antihistaminer (eventuellt i kombination med nasala steroider) alternativt
- antileukotriener vid samtidig astma (eventuellt i kombination med antihistamin)

Om svåra kvarstående besvär

- överväg kort kur med systemiska steroider (aldrig profylaktiskt)

Om kvarstående besvär under mer än två på varandra följande säsonger

- överväg remiss för ASIT

Lindriga symtom

- Perorala (alternativt nasala) antihistaminer

Välj orsaksspecifik terapi (eventuellt remiss) vid misstanke om icke-allergisk komponent relaterad till

- anatomi
- postkirurgi
- kronisk infektion
- läkemedel
- hormoner
- systemsjukdom

Vid misstanke om icke-allergisk komponent där orsaken inte kan identifieras, pröva

- fenylpropanolamin
- ipratropium (sekretion)

Måttliga/svåra symtom

- Nasala steroider (eventuellt i kombination med antihistaminer vid behov) alternativt
- antileukotriener vid samtidig astma (eventuellt i kombination med antihistamin)

Om kvarstående besvär, följ upp med återbesök efter 3 månader

- pröva nässköljning med koksalt
- ta ställning till eventuell samtidig icke-allergisk komponent

Om icke-allergisk komponent saknas och om besvären är klart relaterade till pollen, djur eller kvalster

- överväg remiss för ASIT

Allergisk rhinit; REK-listan

- 1: Nasala steroider
- 2: Nässpray med azelastin + flutikason (Dymista) till patienter >12 år.
- 3: Hyposensibilisering.

Val av nasalsteroid

- Biverkningar (systemiska/lokala)
  - Moderna bättre än äldre
- Effekt
  - I princip likvärdiga
- Pris

Pris/Kostnadseffektivitet...

- Mometasonfuroat vid maxdos (2x2): $0,10 \times 8 = 0,80$ kr per dygn
- (dec 2016 om 3x140dos-förpackning)
- Alla andra: dyrare

MEN!!!

Aktuella behandlingsrekommendationer

- **Det andra svaret**
- Triptaner
- NSAID
- Sjukgymnastik
- Bettskena

VA???

Det andra svaret

- Detta gäller alla de som söker för "ont i bihålorna"
- De som oftast behandlas som
  - akut sinusit (vid kort anamnes) eller som
  - kronisk sinusit (om längre anamnes)

Ont i bihålorna

- Men:
  - Ont i bihålorna är exceptionellt ospecifikt...
- Endast om det finns association till ÖLI och andra rhinologiska symptom (sekretion (varig snuva), nästäppa, nedsatt luktsinne och/eller DT-fynd och eller endoskopifynd) är detta en rhinosinuit! (se EPOS-kriterierna)
- Vad har de då???

Ont i bihålorna;
Vad har de då om det nu inte är
rhinosinuit???

- Migrän (enligt International Headache Societys (IHS) kriterier)
- Muskulärt spänningstillstånd / Spännings-HV
- TMD (Temporo Mandibulär Dysfunktion)
- Annat (trigeminusneuralgi, analgetikainducerad huvudvärk, osv...)

SAMS-studien

The Sinus, Allergy and Migraine Study (SAMS).

Patienter med självdiagnostiserad värk i bihålorna hade när neurologer utredde dem:

- Migrän (52%)
- Trolig migrän (23%)
- Analgetikainducerad huvudvärk (11%)
- Cluster headache (1%)
- Hemicranialgia continua (1%)
- Huvudvärk sekundär till rhinosinuit (3%)
- Oklassificerbar huvudvärk (9%)

- Migränpatienterna rapporterade samtidigt:
  - Nästäppa (56%), svullna ögonlock (37%), snuva (25%), konjunktival rodnad (22%), ökat tårflöde (19%), och ptos (3%)...

Så:

- När det kommer till "mest kostnadseffektiva behandlingen" eller det "bästa behandlingsalternativet":
- Behandla bara Persistent / Icke-Persistent CRS w/s NP enligt ovan och resten som sig bör.

Det andra svaret

- Triptaner
- NSAID
- Sjukgymnastik
- Bettskena

Referenser

- Schreiber CP, Hutchinson S, Webster CJ, Ames M, Richardson MS, Powers C. Prevalence of migraine in patients with a history of self reported or physician-diagnosed “sinus” headache. *Arch Intern Med.* 2004;**164**:1769-1772.
- Headache Classification Subcommittee of the International Headache Society. The international classification of headache disorders, 2nd ed. *Cephalalgia.* 2004;**24**(suppl 1):1-160.
- ”Sinus headache”: rhinogenic headache or migraine? An evidence-based guide to diagnosis and treatment. Patel ZM, Kennedy DW, Setzen M, Poetker DM, DelGaudio JM. *Int Forum Allergy Rhinol.* 2013 Mar;**3**(3):221-30.
- The Sinus, Allergy and Migraine Study (SAMS). Eross E1, Dodick D, Eross M. *Headache.* 2007 Feb;**47**(2):213-24.
- What do we know about rhinogenic headache? The otolaryngologist’s challenge. Mark E Mehle *Otolaryngol Clin North Am* 2014 Apr **10**;47(2):255-64.

Bra länkar

- http://www.lakartidningen.se/OldWebArticlePdf/1/10648/LKT0845s3202_3206.pdf
- <http://www.internetmedicin.se/page.aspx?id=1383>
- ARIA: <http://www.whiar.org>
- EPOS: <http://ep3os.org> eller <http://ep3os.org/EPOS2012.pdf>
- fass.se
- http://epi.vgregion.se/upload/Läkemedel/REKlistan_2016_webb.pdf
- janusinfo.se

anders.arbrandt@vgregion.se

Fall 1

- Pat: jag har ont runt vä öga, kind, värre när jag böjer mig framåt, haft i 3 dagar, illamående, ljuskänslig, ljudkänslig. Jag har alltså sinuit!
- Du: jaha! Har du snuva/luktsinnespåverkan/ÖLI/nästäppa/feber/nackstelhet?
- Pat: nej.
- Du: nähä. Du har: .....VAD?

Fall 2

- Pat: jag har ont i pannan och mellan ögonen, trött, nästäppa, luktsinnet borta sedan 2 år, seg snuva, astma.
- Du: jaha du... Tål du ASA?
- Pat: nä.
- Du: aha!!! Du har:..... VAD???

Fall 3

- Pat: 2 års besvär av tilltagande värk i ansiktet, pannan, kinderna, inget hjälper, testat Nasonex 3 mån: 0 effekt. Vä-sidig nästäppa. DT sinus generella slh-svullnader ca 0,5cm tjocka.
- Du: Aha! Pressar du? Gnisslar du tänder?
- Pat: ingen aning!
- Du: Gapa, tack. Vad ser du?

Tack!